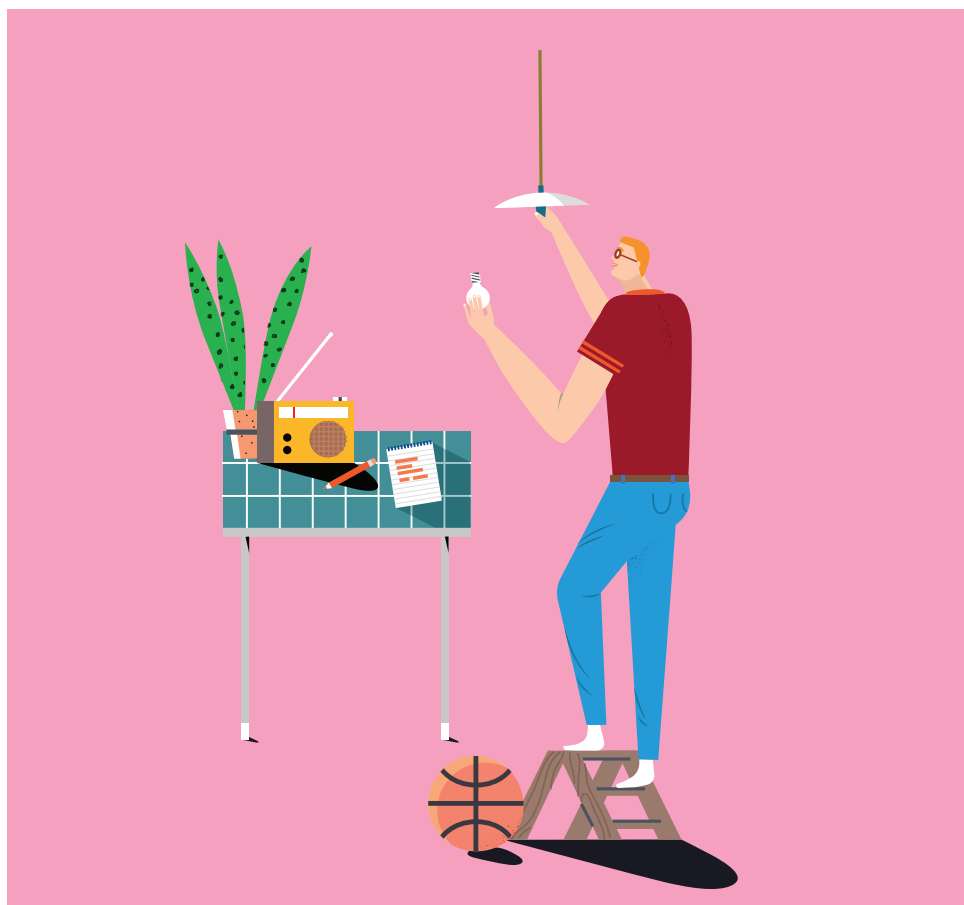

Kela[®]

Almos aassâmtoorjâ

UÁNIHÁVT JÁ ČIELGÁSÁVT

Siskáldâs

Kii puáhtá uážžud almos aassâmtorjuu?	1
Mon ennuv tun puávtáh uážžud torjuu?	3
Uuccâm já máksim	7
Návt Kela palvâl	9

Kii puáhtá uážžud almos aassâmtorjuu?

Kela máksim aassâm torjuuh láá

- almos aassâmtoorjâ
- iäláttâhuážžo aassâmtoorjâ
- uáppée assâmlase
- suáldátiše aassâmtoorjâ.

Taan tiedettemčáállusist oovdânpuáhtoo almos aassâmtoorjâ. Tiedettemčáálus muštâl ive 2020 tiileest. Mieldi iä lah puoh torjui detaljeh.

Kela máksá almos aassâmtorjuu asâmist šaddee koloid. Tun puávtáh uážžud almos aassâmtorjuu, jis tuu puáđuh láá uceh. Torjuu puáhtá máksiđ oovtâ ulmui tâi maangâ ulmuu purrâmâšjuávkun.

Mii lii purrâmâšjuávkku?

Purrâmâšjuávkku uáivild siämmáá visteest fastâ ässee ulmuid. Táválávt purrâmâšjuávkku lii näimipaarâ, ávuspaarâ tâi peerâ. Meid ohtâ olmooš puáhtá leđe purrâmâšjuávkku.

Aassâmkoloh

Almos aassâmtorjuu puáhtá uážžud

- láiguviiistán
- omâstemviiistán
- aassâmvuoigâdvuotâviiistán
- uásiomâstemviiistán.

Puávtáh uážžud aassâmtorjuu ovdâmerkkân čuávuvâš aassâmkoloid:

- **láiguviste:** láigu sehe čäci- já liegâdemmáávsuh
- **peerâtáálu:** kiddoduv tipšokoloh já visteloovná riäntuh
- **uásusviste:** vaastâ, visteloovná riäntuh sehe čäci- já liegâdemkoloh
- **aassâmvuoigâdvuotâviste:** kiävttuvaastâ, visteloovná riäntuh sehe čäci- já liegâdemkoloh
- **uásiomâstemviste:** láigu sehe čäci- já liegâdemmáávsuh.

Čäcimáksu tuhhiittuvvoo
aassâmkolloon, jis tun máávsáh
tom sierâ lááigu tâi vastuu lasseen.
Čäcimáksun tuhhiittuvvojuh
18 e/mp ulmuu kuáttá.

Uánádâs e/mp uáivild
euro/eurod mánuppaajeest.

Liegâdemkoloh tuhhiittuvvojuh
aassâmkolloon, jis tun máávsáh
taid sierâ lááigu tâi vastuu lasseen.

Liegâdemkolloon tuhhiittuvvojuh
41 e/mp, jis purrâmušjuávhust lii
ohtâ olmooš.

Jis purrâmušjuávkun kuleh eenâb
ulmuuh, te liegâdemkoloid
lasettuvvojuh 14 eurod jyehi
laseulmuu kuáttá.

Jis tun aasah peerâtáálust,
te aassâmkolloon tuhhiittuvvojuh
čääsist, liegâdmist já eres
peerâtáálu koloin šaddee koloh
ađai tipšokoloh.
Tuhhiittettee tipšokoloi stuárudâh
lii miäruštállum laavâst.

Jis tust lii vistelovná,
te aassâmkolloon tuhhiittuvvojuh
73 % ađai masa kulmâ niäljádâs
lááigui riäntuin.

Mon ennuv tun puávtáh uážžud torjuu?

Aassâmtoorjâ puáhtá lede enâmustáá 80 % adai nelji vidâdâs aassâmkoloin. Te tun máávsáh jieš tuu aassâmkoloin ain ucemustáá 20 % adai oovtâ vidâdâs.

Aassâmtorjuu iä kuittâg mäávsi puoh aassâmkoloin. Tuhhiittettee aassâmkoloh láá miäruštállum laavâin.

Laavâst miäruštâllojuh meid enâmusassâmkoloh adai stuárráámus euromeeri, mon vuáđuld puáhtá uážžud aassâmtorjuu.

Jis tuu aassâmkoloh láá stuárráábeh ko enâmusassâmkoloh, te tun puávtáh uážžud aassâmtorjuu enâmustáá enâmusassâmkoloi miel.

Enâmusassâmkoloid vaaikut visteest ässee rävisulmui já paarnij lohomeeri sehe kieldâ, kost viste lii.

Viste sajadâh

Kieldah láá juohhum neelji juávkun aassâm hade miel.

Vuossâmuu juávkun kulá Helsig. Tobbeen aassâm lii puoh tivrâsumos, te tobbeen uážžu stuárráámus aassâmtorjuu.

Nube juávkun kuleh

- Espoo
- Kauniainen
- Vantaa.

Kuálmád juávkun kuleh

- Hyvinkää
- Hämeenlinna
- Joensuu
- Jyväskylä
- Järvenpää
- Kajaani
- Kerava
- Kirkkonummi
- Kouvola
- Kuopio
- Lahti
- Lappeenranta
- Lohja
- Mikkeli
- Nokia
- Nurmijärvi
- Oulu
- Pori
- Porvoo
- Raisio
- Riihimäki
- Ruávinjargâ
- Seinäjoki
- Sipoo
- Siuntio
- Tampere
- Turku
- Tuusula
- Vaasa
- Vihti.

Niäljád juávkun kuleh
puoh eres kieldah.

Åland kieldah kuleh jieijâs juávkun.

Ovdâmeerhah

Máijá áásá ohtuu láiguvisteest
Helsingist.

Sun máksá lááigu 800 e/mp.

Ohtuu ássee ulmuu

aassâmkolloon puáhtá

tuhhiittud enâmustáá 520 e/mp.

Máijá aassâmtorjuu meeri
rekinistoo te 520 euro miel.

Tot ij rekinistuu Máijá lááigu
aðai 800 euro vuáđuld.

Heikkâ áásá ohtuu

vyeliláigulâžžân Kiemâst.

Sun máksá lááigu 291 e/mp.

Ohtuu ássee ulmuu

aassâmkolloon Kiemâst puáhtá

tuhhiittud enâmustáá 352 e/mp.

Heeihâ aassâmtorjuu meeri
rekinistoo Heeihâ máksim

lááigu aðai 291 euro miel,

tastko lááigu meeri ij lah eenâb
ko enâmusaassâmkoloh.

Vuáđujiešvástádâs

Ovdil ko lopâlâš aassâmtoorjâ lii čielgâs, te aassâmkoloin kepiduvvoo vuáđujiešvástádâs.

Vuáđujiešvástádâs miärán vaikutteh

- purrâmušjuávhu bruttopuáđuh mánuppaajeest
- rävisulmui já paarnij lohomeeri purrâmušjuávhust.

Bruttopuáđuh láá puáđuh, main iä lah kepidum viäruh.

Mađe stuárráb puáđuh láá, te tađe stuárráb lii vuáđujiešvástádâs. Jis puáđuh láá uáli uccááh, te vuáđujiešvástádâs ij lah ollágin.

Puáđuh

Aassâmtoorjuu miärán vaikutteh

- tiänáspuáđuh (ovdâmerkkân pälkkipuáđuh, main lii kepidum máhđulâš tiänáspuátukepidâs)
- válduomâdâhpuáđuh (ovdâmerkkân láigupuáđuh já vuorkkiimij riäntuh)

- maangah sosiaalhiäđuh (ovdâmerkkân pargomarkkân-toorjâ, uáppuruttâ, iäláttuvah já puoccâmpeiviruttâ).

Aassâmtoorjuu miärán iä vaaikut

- tiätu sosiaalhiäđuh (ovdâmerkkân äigápuátutoorjâ, pärnilase, uáppuruudâ huolátteijeealadâs tâi omâhâštípšo toorjâ)
- uáppulovná
- purrâmâškode vyeliahasii pärni puáđuh
- sätipuáđuh (ovdâmerkkân ärbi tâi skenkkâ).

Tun koolgah almottiđ puoh tuu puáđuid aassâmtoorjâucâmušâst.

Kela uázžu tiäđuid maksum paalhijn meid puáđuregisterist.

Mušte almottiđ Kelan, jis tuu puáđuh šaddeh tâi ucoh.

Tiänáspuádukepidem

Tiänáspuádukepidem uáivild tom, ete jyehi purrâmušjuávhu jeessân oohtânrekinistum tiänáspuáduin kepiduvvojeh 300 e/mp.

Te Kela ij väälđi taam sume huámmášumán, ko tot rekinist aassâmtorjui vaikutteijee puádui mere.

Tiänáspuádukepidem puáhtá toohâđ pälkkipuáduš, iäláttâstooimâ puáduš já eennâmtuálu puáduš.

Tun uážuh lase tiádu puádui vaikuttâsâin aassâmtorjuu miärán Kela viermisiiđoin.

Maht torjuu meeri rekinistoo?

Aassâmtorjuu meeri rekinistoo návt: Aassâmkoloin kepiduvvoo vistig vuádujiešvástádâsuási. Aassâmtoorjâ lii 80 % päccee summeest.

Tun puávtáh jieš rekinistid rekinistempalvâlusâst, ete mon ennuv tun puávtáh uážžuđ almos aassâmtorjuu.

www.kela.fi/laskurit

Ovdâmerkkâ

Jovná áásá ohtuu Turkust láiguvisteest.

Viste láigu lii 700 e/mp.

Joovná bruttopuáduh láá 696 e/mp.

Tastko Joovná puáduh láá uceh, te vuádujiešvástádâs ij lah.

Joovná aassâmkoloin pyehtih tuhhiittid enâmustáá 396 e/mp.

Aassâmtorjuu meeri rekinistoo enâmusaassâmkoloi mielđ.

Tot ij rekinistuu Joovná lááigu ađai 700 euro vuáduđ.

Joovná aassâmtoorjâ lii 80 % enâmusaassâmkoloin ađai $399 \times 0,80 = 319,20$ e/mp.

Jovná máksá asâmist jieš $700 - 319 = 380,80$ e/mp.

Uuccâm já máksim

Uusâ almos aassâmtorjuu viermist:

www.kela.fi/viermist

Täärhist ucâmušâst, ete moh lahtoseh tast kalgeh lede. Lahtosijd puáhtá toimâttid viermist.

Tun puávtáh uuccâđ torjuid meid luámáttuvâiguin, maid uázžu Kela viermisiiđoin:

www.kela.fi/luamattuvah

Jis tun uusah torjuu luámáttuvvâin, te vuolgât tom poostâ peht Kelan.

Kela postâčujottâs lii

Kela
PL 10
00056 KELA

Aassâmtorjust lii oovtâ mánuppaje maņasčyeccee uuccâmâigi. Jis tun halijdah uázžuđ torjuu ovdâmerkkân uđđâivemáánu ráäjist, te ucâmuš kalga lede Kelast kuovâmáánu loopâ räi.

Ko Kela lii kiedâvuššâm tuu ucâmuš, te tun uázuh pááikán miärádâs. Miärádâsâst muštâluvvojev torjuu meeri, vuáđustâsah já máksupeivi. Tun uázuh miärádâs meid talle, jis tunjin ij lah miedettum toorjâ.

Kela máksá almos aassâmtorjuu tuu tilin mánuppaje 1. paŋkkipeeivi. Aassâmtorjuu puáhtá máksid tuu pividem mielđ meid njuolgist láiguadeleijej.

Kela täärhist aassâmtorjuu ive kooskâi. Aassâmtorjuu puáhtá tärhistid tade ovdil-uv, jis tuu eellimtile muttoo.

Jis tuu tiileest šaddeh nubástusah

Jis tuu tiileest tábáhtuveh nubástusah, tot puáhtá vaikuttid Kela torjuid.

Tagareh nubástusah pyehtih lede ovdâmerkkân asâmist, peerâtiileest tâi puáđuin tábáhtuvvee nubástusah.

Mušte almottid nubástusâin Kelan. Puávtáh almottid nubástusâin viermist, puhelimist tâi toimâttuvâst.

Jis Kela máksá torjuu liijkás ennuv puástutiäđui tiet, te tom kalga peerrâđ tust maasâđ.

www.kela.fi/takaisinperinta

Uusâ nubástus Kela miärádâsân

Tun puávtáh uuccâđ nubástus Kela adelem miärádâsân.

Tun uázuh miärádâsreeivâ miel ravvuid tast, ete maht nubástusoccoo.

Jis tust láá koččâmušah, te vääldi ohtâvuodâ vistig Kelan.

Návt Kela palvâl

Viermist

Kela viermisijđoin tun uážuh tiädu já puávtáh hoittáđ tuu aašijđ:

www.kela.fi/anaraskielan

Viermist tun puávtáh rekinistid torjui euromeerijđ:

www.kela.fi/laskurit (suomâ- já ruotâkielân)

Viermiášástállâmpalvâlusâst tun puávtáh tipšođ ienááš Kela-aašijđ:

www.kela.fi/viermist

Čáládât ášástállâmpalvâlusân jieijâd viermipankkitutbdâlduvâiguin tâi tuu puhelin moobilvisásmitmáin. Viermiášástállâmpalvâlusâst tun puávtáh uuccâđ torjuid, vuolgâttid lahtosijđ, tärhistid tuu ucâmuš tile, vuolgâttid saavâid, almottid nubástusâin já lopâttid torjuu.

Tarbâšah-uv tuulhâ?

Jis tun tarbâšah tulkkum, te vääldi ohtâvuodâ Kelan. Kaavnah lasetiäđu tulkkuumist Kela sijđoin.

www.kela.fi/tarbasah-uv-tuulha

Puhelimist

Suomâkielâlâš palvâlus vu-vá 9–16.

Aassâm.....020 692 210

Almugijkoskâsâš

ääših.....020 634 0200

Áigápuátutoorjá.....020 692 207

läláttuvah.....020 692 202

Maassâdpeerrâm.....020 634 4940

Oppâm.....020 692 209

Pargottesvuotâ.....020 692 210

Puáccám

já koortah020 692 204

Vaanhimvuotâ.....020 692 206

Vajoidittem já

vádulâštorjuuh.....020 692 205

Toimâttuvast

Täärhist palvâlemsoojij ohtâvuotâtiäđuud já ávusorroomaagijđ viermist:

www.kela.fi/toimattuvast

Puávtáh värivid ääigi

Tun puávtáh värivid ääigi puhelinpalvâlusân tâi toimâttâhân.

www.kela.fi/ajanvaraus (suomâ- já ruotâkielân)

Kela anarâškielân

Anarâškielâlijd viermisiiđoh:

www.kela.fi/anaraskielan

Anarâškielâlijd tiedettemčáálluseh:

- Almos aassâmtoorjâ
- Áigápuátutoorjâ
- läláttuvah já eres torjuuh iäláttuvuážžoi
- Oppâm já viärjukenigâsvuotâ
- Pargottesvuotâ
- Puoccâm já vajoidittem
- Pärniperruuh
- Varrim Suomân tai Suomâst olgoenâmaid

Anarâškielâlijd tiedettemčáállusijđ puáhtá printtid
Kela viermisiiđoin